

Асхн серун агъарт кен болвчи парк одад невчкн зуур амрхдан дурта. Парк дунд кбррад ургъджах модн нег-негнлгъан харгълдад зогсна. Дорн суухла, тедн бучр-хамтхсн тансла куундлж баяхр номгн салькнд шивр-швр гиня.

Дорас бсдж йовх багъчуд мел энд-тенд шуугад, зармсн хосадар суувдллад йовдж йовадчн, нег-негн халагъад зогсджагъадчн, кинотеатрас сонъсхгдджах радиолн айсар аргъул бинилж йовадчн, саяхн седклин куурн гаргъдж куундн. Иим баадл йир сян, байрта. Багъчуд ингъл йовхла кен болвчи байрлна, нег улу медатя улс бахтна.

Олн улсин байрт багтад, хаджудан баасн репродукторар Москвагъас келсн занъгиг сонъсад сууджагъад, уурарн нег цбкн кун хархяр гарад йоввдн. Мадн дунд гучн джилд амт эмнэд тусан кургдж йовх Бакан Бамба, хорн джилд куукд-ковуд сургъдж йовх багш гергн, бас чигн наснан кирцагъяр кбдлмш кесн кесг куукд улс йовна. Обрмбидн сургъуль дасджах бичкн куукд бас дахдж йовла.

Паркас збвар гарад одсн дунъгъад, хорд гарсн талан наста баахн хойр залу узгдв. Маниг давад гарн гидж йовтл, эдн негн халъмагъяр кель: —Икл саяхн балгъсар йовдж йовх баадлгъяр цаатксчн мел сенъкълдэд, шуугллад йовна...

Наадкн тер келсндн хару бгсн уга.

—Хей, Сибирт йовсан март-чквт?—гигад мана ардас хаякрв.

Тер ковун келшго газрт келсн модьрун угд мана кбгшн эгч, тер баахн ковунэ ээдж болм Бамба ик гидгяр гундв.

—Наадк куунтн юн гидг уг келад, ямаран гидг йовдл олн улс дотр гаргъджахмб?—гичкад шуукрад саналдв.

—Саяхн бул дотр нег тиим му, модьрун кун йовдмн. Яяхв, аргъ уга, цагн ирхлэ, тиим улсиг сургъад авхд юн билэ. Эмч, бичэ гундтн, мана багъчудтн делгудан сургъульта-эрдмтэ, медатгъан, кбгшн куундлнэ, багъан сургъна,—гиввдн.

Болв тер баахн куунэ келсн эврэ бийан лббгсн буру кемэц, туг бийнн чигн, уурмудин чигн сян хаалгъд орулшго. Мана багъчуд болн комсомол ним йовдлг тоолдж, сургъмджин кбдлмш келгъан чанъгъах збвтэ.

„Нег теманэ хоргъснд минъгн теман халътрдг“,—гидг халъмг улгур ик чик улгур.

Би нег баахн ковуг бичкнэсн авн гилтэ меднэв. Саяхн эрдмтэ, гавшун, ухата залу тер болв. Болв нег татунь—йир халуч, омлгн, болшго юмнас кблтэ голд орад чивм дунъгъа. Одахн нег дакдж уунлэ харгъад куундв:

—Чи ягълач, чамаг долан хонгас нааран кбдлжасн газрчн хаягъад баадмб? Куунэ машинд шофер болчкад ингэд йовдв?

—Дадэ, би бурутав. Нег болшго юмар намаг тавн хонгт мнлицд суулгъв.

—Ягъад, болшго юмар ку суулгъдв?

—Суулгъд учрнэ байнэ.

—Келлч, ягъдж суулгъсинь, сонъсад медий,—гилхлэм, эн ковун гем гаргъсан тууджлад кель...

—Би ик ора киногъас хярдж йовлав. Сад дотр гурвн ик ковун, бичкн нургъта нег ковуг демнэд гувдсиг узвв. халурхад теднд кельв:

—Ягъад тдн нилэд ганцхн ку цокдж баант?

Тедн нанд бмнэсм нигдж кель:

—Чи бас гувдулхяр баанч?

—Цокад халайт, кен кениг гувдхинь тегэд медий—болджанав.

Тингдж келснэ хббнн, тедн даврд, халуч ковуг цокхар седнэ. Эн негинь нударн цокдж унъгъагъад, хойрдгчн хавргинь хамхлад, гурвдгчн амарн цокад, шудинь куулдж оркна. Тингдж баатл, милиц ирад, цугинь бардж авад йовад одна.

Манъгдуртн сурлгъа авна:

—Чи ягъад тер гурвн ку гувдвч?

—Тедн намаг бийим гувдхяр седв, бийан харслав.

—Кун бийан тингдж харсдв, теднчн сбрв авч, чамд уга болдмб?

—Би негдгч разряд боксерв, тедниг бийдан кургсн угав. Тедн ягъад нег ку мини бмн, цугъар негдэд гувдвэ?—гидж хару сурвв.

—Тер гувдулсчн кемб?

—Меджжашв, зулад арлдж—болвв.

—Тиим болхла, чи гемтэч.

Харсн куунчн фунд уга, чи шамдгъа боксерч, тиим эрдм уга гурвн ку али гилтн гувдджч. Тер геминн учрар тавн хонгт суух йостач. Бийан харсх кергтэ. Болв тингдж ку уктлн гувдхмн биш...

—Не, дадэ, тегэд би гемтэй?

—Чи гемтэч, чамаг чикяр суулгъдж. Чамаг боксер келхярн дурдан ку гувдэд йовгисн уга. Чи чидлан керго юмнд гаргъджч, хббнн бичэ тиим йовдл гаргъ!

—Би таниг сонъсджанав, мини хаджгяр баадж,—гидж эн кель.

Мана багъчуд дунд боксермуд, баскетболист болн нань чигн олн зусн гавшун эрдмтэ улс баанэ. Эднлэ кбдлмш кегъад, эрдминь улм ббдан гаргъхла, ик сян болх билэ. Болв комсомол, школ болн физкультурин халхар ода дееран тер туск кбдлмш татугъар кегддж баанэ. Мана Элст балгъсна стадионд багъчуд ним эрдмяр сурдж шултх биш, тиим спорт кех газр, зер-зев узгдхш. Эн туск тбриг шундж кехлэ, багъчуд туунд шилтэд, хара-зонгдэн йовад, буру хаалгъта йовдл гаргъад баад-

гнъ уурх збвтэ. Тегэд, багъчудт туста эрдм дасххла ик сян тбр болх гидж саннавдн.

Одахн нег саяхн нургъа-турута баахн залу,эм дееран ик гидг мишгтэ бдмг уурсн, казамд халагъад йовдж йовна, ардн бас туунэ дунъгъа наста кун, хойр суулгъ хот барсн дахдж.

Сул уульнц давад гарч йовтл, бмнэсн нег цбкн кун гарч ирв. Тедн дунд негнннн келсн кууки, негнннн эмг эк хойр узгдв. Эврннн элг-садан болн уурмудан узчкн,эдн бмэ-ран шурл-шурл адгъад одв. Гем гаргъад орксндан, эдн эврннн ббрхн улсас эмэдж йовдл билтэл гидж би дотран санвв. Тиим чигн болхмн. Тедн, бмн сбн хоорн збвар ик арк уучкад, хоорндан цоклад, ббрнн баасн улс амрл бгл уга баацхадж. „Арк савасн биншкэн эвднэ“ гидг улгур баадг. Эн хойр ковуг, баасн газрун курч йовх алднд ним куундвр телефогъар болва:

—Ур, начальник! Одахн мана хойр сян гидг урн улс 15 хонгт суудж одла. Тедн угъгар кбдлжасн бригаднэ дудж баанэ. Тедниг тавдж болж збв бгхнтн?

—Тер улстн суух цаган куцаккэд гарх збвтэ. Болв танд кергтэ болхла, бдраръ одад кбдлэд баг, сбнэ энд ирдж хонг. Дакад 15 хонгт кбдлсн кблсинь тер улст бгхмн биш.

Эн куурин ашинь авад халахла, уурмуд дундан кундтэ, эдн сян урн улс болж гарна. Тедн уга болсн деерэс кбдлмш удан кегддж йовна. Дакад 15 хонгт кбдлл уга, эдлврн мбнъг олл уга баанэ гидг бас сян биш. Улгурнн, нег-негн бдртан 60 арслнэ олд баадж, тингхлэ тер хоорн 1800 арслнэга гаруд тусдж баанэ. Гер-булднн ним мбнъгн ик дбнъ болх билэ. Ахарнн келхл, гаргъсн йовдласн кблтэ гару дала болв.

Тбрсн газр * * чигн юмнас энъкрболн унтэ болдг збвтэ. Мана багъчуд эврэ газрая санад, отг-нутган босгъхар, бргдж-бсгхяр ирцхасн лавта. Тингхлэ, эн сян тбрнн шундж куцай. Кемер амтнлэ алл кбдлдж чадшго болхла, шундж ирсн улст тушагъан бичэ халлатн гидж му гаргъад йовдг уурмудтан келх кергтэ.

Кун гисн юмн ни болхла, юн чигн юмиг диилх збвтэ.

Мана багъчуд—мана ик чидл. Тедн тбрскнэ тосхлтин ик дбнъ. Тингхлэ, му, дуту-дундан тоньлгъад, хамдан, нег кун кевтэ, олна кбдлмшт шундж йовх—эркн керг.

КОКТАН ЭЛДА.